

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1907. Andra Kammaren. N:o 39.

Onsdagen den 17 april.

Kl. 7 e. m.

Fortsattes det på förmiddagen började sammanträdet.

§ 1.

Herr talmannen anmälde till fortsatt handläggning Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 18, rörande herr O. A. Ericssons i Ofvanmyra motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående ändrade bestämmelser i fråga om öfverlämnande af arkivhandlingar till landsarkiven; och lämnades enligt förut skedd anteckning ordet till

Om arkivhandlingars öfverlämnande till landsarkiven.

Herr Johansson i Jönköping: Herr talman, mina herrar! Herr Ollas Ericsson i Ofvanmyra började sitt anförande i denna fråga med att gifva till känna, att han funnit det föreliggande utskottsbetänkandet vara det mest byråkratiska betänkande, som han någonsin tagit kännedom om. Han angaf dock icke en enda omständighet, som kunde tjäna till bevis för detta påstående, och därför ursäktar mig nog herr Ollas A. Ericsson, att jag tills vidare, intill dess någon sådan omständighet blifvit af honom anförd, betraktar yttrandet som ett af de stora ord, som man begagnar ibland, när man ej har några verkliga skäl att andraga. Hvad nu själfva frågan angår, skall jag från början villigt medgifva, att den ej är af någon synnerligen stor reell betydelse, och vi hafva inom utskottet varit öfverens om att det i själfva verket, från den reella synpunkten sedt, ej kan ligga så stor vikt vid, huru kammarens beslut utfaller. Men saken har dock en principiell sida, som för mig och andra utskottsledamöter varit den afgörande. Den skall jag be att först få beröra.

År 1888 skref Riksdagen den 14 maj till Konungen och anhöll, att Kungl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, hvilka åtgärder som borde vidtagas för att vinna ett bättre handhafvande af på spridda håll förvarade offentliga arkiv, och Riksdagen uttalade i samma skrifvelse, att det ej torde tillkomma Riksdagen att framlägga förslag i det ärendet, utan att detta borde öfverlämnas till Kungl. Maj:t. Sedan Kungl. Maj:t hade fått denna

*Om arkiv-
handlingars
öfverläm-
nande till
landsarkiven.
(Forts.)*

skrifvelse, underkastades saken en grundlig utredning, och resultatet blef, att Kungl. Maj:t för år 1897 års Riksdag framlade ett förslag om inrättande af landsarkiv, — redan samma år ett i Vadstena, hvilket 1898 följdes af två andra, nämligen ett i Lund och ett i Uppsala.

År 1897, då frågan först framlades för Riksdagen, förebragte Kungl. Maj:t en fullständig utredning i saken med redogörelse för huru denna sak är ordnad i andra länder, och jämväl för huru Kungl. Maj:t tänkte sig saken ordnad här i Sverige. Kungl. Maj:t förklarade genom dåvarande statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet, att den lämpligaste anordningen utan tvifvel vore den, att man här som i andra länder i detta afseende inrättade centrala arkivdepoter, till hvilka de äldre arkivalierna från de spridda arkiven skulle förflyttas för att kunna bevaras på ändamålsenligt sätt och hållas tillgängliga för forskningen. Detta uttalande gällde icke blott arkiven i allmänhet, utan särskildt just de kyrkliga arkiven, om hvilka motionärerna tala, och de yttranden, som motionärerna åberopat från de kyrkliga myndigheterna, särskildt domkapitlen, dessa yttranden hade inforrats redan före denna utredning och förelågo då. Det förhåller sig icke alldeles så, som motionären uppger, nämligen att det var 6 domkapitel, som tillstyrkte, och 4, som afstyrkte. Det var i verkligheten 6, som afstyrkte, och 6, som tillstyrkte centralisationen, ehuru de två gjorde det i andra ordalag. Detta relaterades för Riksdagen samtidigt med att förslaget i sin helhet framlades, och detta förslag vann nu Riksdagens godkännande. Samma var förhållandet 1898, då ecklesiastikministern hänvisade till sin föregående år lämnade utredning, och saken har, som det i utskottets betänkande påpekas, varit på tal äfven en gång senare, nämligen år 1899.

Jag ber sålunda att få fastslå, att den anordning, som vi nu hafva i fråga om arkivväsendet, den har tillkommit på Riksdagens begäran och i öfverensstämmelse med förslag, som varit framlagda för Riksdagen och måste sägas vara af Riksdagen godkända. Man kan väl fråga, om det verkligen är som sig bör, att Riksdagen beträffande en anordning, som blifvit genomförd på dess begäran och i enlighet med en af densamma godkänd plan, så fort den skall tillämpas, begär att få den i en viktig del upphäfd. Naturligtvis skulle man kunna säga, att det finnes fog för en sådan begäran, om det anfördes några verkliga skäl för densamma. Det kan ju vara på sin plats, då man ser, att man ställt till något, som ej är bra, att man då erkänner detta och begär ändring. Men hvad är det för skäl, som motionärerna i detta afseende hafva anfört? Herrarne, som läst utskottets betänkande tillika med motionen, skola väl nödgas erkänna, att annat sakskäl ej anförts än detta, att det lär finnas vissa trakter uppe i Dalarne, där jordägarförhållandena äro

något olika mot motsvarande förhållanden i vissa andra delar af landet, och där man för utredandet af vissa sådana förhållanden stundom nödgas gå tillbaka till de äldre kyrkoböckerna. Inom utskottet hafva vi verkligen försökt få reda på huru i verkligheten härmed förhåller sig. Vi hafva begärt faktiska uppgifter, men knappast från något håll kunnat få sådana. Jag skall be att få erinra kammaren, huru det förhåller sig med denna sak. Före den 1 januari 1876 behöfde ej lagfart sökas å sådan jord, som innehades på grund af arfsfångst eller giftorätt. Men från och med den 1 januari 1876 måste *all* jord, som byter om ägare af en eller annan anledning, lagfaras. Nu påstås det, att i Dalarne finnes en mängd jord, som innehafves på grund af arfsfångst, hvilken ägt rum före den 1 januari 1876, och att där kan förekomma fall, där man nödgas gå tillbaka till kyrkoböckerna för att få arfsföljdsförhållandena klara, när lagfart ändtligen en gång skall sökas. Jag har verkligen fått den uppgiften af jurister, att det förekommer, att jordägare för närvarande ännu inneha jord på grund af arf, som fallit före den 1 januari 1876. Men dessa jurister ha också sagt, att detta är förhållandet hufvudsakligen endast i norra Dalarne. Juristerna i fråga voro från Dalarne eller hade tjänstgjort där uppe, så att de hade nog reda på saken. Däremot uppgäfvo de, att det i södra Dalarne i allmänhet ej förekommer sådana fall. Naturligtvis minskas äfven i norra Dalarne antalet dylika fall oupphörligen, och jag ber få påpeka, att om motionärerna verkligen ville hafva detta som sitt hufvudskäl, så borde de hafva anført det redan 1897 eller 1898, ty då gällde det i högre grad än nu; och hädanefter kommer det, som sagdt, med hvarje år att minskas i betydelse.

Emellertid lämnar jag denna fråga öppen. Det torde vara riktigt, att det verkligen i norra Dalarne finnes en hel del jord, som ännu ej blifvit lagfaren, emedan den innehafves på grund af arfsfångst före den 1 januari 1876. Mycket kan det ej vara, och äfven om det vore rätt betydande arealer, så är att märka, att det alltid måste vara i jämförelsevis ganska få fall, som man för att utreda dessa äganderättsförhållanden behöfver gå tillbaka till tiden före år 1801. Och jag ber för att konstatera, att det så är, få påpeka, att då kyrkherden i Leksand gjorde ansökan om rätt för sin församling att få behålla sina arkivalier, så nödgades han i den ansökningen gifva tillkänna, att han ej kände något fall, då man behöft gå längre tillbaka än till 1801. Nu hemställer jag till herrarne, om det verkligen är mycket troligt, att man i sådana fall, där dylikt öfver hufvud förekommer, i allmänhet kan behöfva gå längre tillbaka än till 1801. Böcker från senare tid än 1801 blifva enligt ifrågavarande författning ej vederbörande affordrade, och dem är det här alltså ej fråga om. I det hela är det ju ett rent lokalintresse, som det här är fråga om, och det kan väl ej anses vara af någon större betydelse,

Om arkivhandlingars öfverlämnande till landsarkiven.
(Forts.)

Om arkiv-
handlingars
öfverläm-
nande till
landsarkiven.
(Forts.)

om man i ett och annat undantagsfall skulle behöfva gå tillbaka till 1700-talet och därför nödgas skrifva till landsarkivet i Uppsala eller skicka dit en person för att taga reda på saken, ehuru detta naturligtvis ej går för sig utan kostnader. Man vet ju, att sådana där fastighetsöfverlåtelse ej aflöpa utan kostnader. Jag kan därför icke tänka mig, att detta till viss del af Dalarne inskränkta intresse skall vara af den vikt, att Riksdagen därför skulle gå in på att upphäfva en förordning, som tillkommit på Riksdagens begäran och i öfverensstämmelse med en af Riksdagen godkänd plan.

Det är denna principiella sida af saken, som gör, att fastän utskottet väl erkänner, att frågan i realiteten icke är af så synnerligen stor betydelse, utskottet dock anser, att hela denna af Riksdagen begärda anordning nu icke bör rubbas och 1902 års författning i detta stycke ändras.

Dessutom tillkommer det skälet, att själfva förändringen i själfva verket är så liten. Enligt nu gällande föreskrifter äger Kungl. Maj:t »annorlunda förordna», där Kungl. Maj:t finner förhållandena bjuda, att man så förfar; och Kungl. Maj:t har, där verkliga skäl anförts, också medgifvit, att arkivalierna få stanna i en mängd icke blott stadsförsamlingar utan äfven landsförsamlingar. Men nu har Kungl. Maj:t begått det missgreppet — om jag så får säga — att afslå Leksands och Gagnefs ansöknin- gar i detta stycke, ja, herrarne förstå, hvad jag menar, det är *Leksand* och *Gagnef*, som ej fått sin vilja fram i förevarande afseende. Hvad Leksand angår, så beror detta därpå, att kyrkoherden i sin ansökan sagt ungefär så: vi behöfva ej böcker, äldre än från 1801. Följden däraf blef naturligtvis, att riksarkivarien utlät sig sålunda, att man ju inte hade affordrat församlingen andra böcker, än de som voro äldre än från 1801, och därför funnes det intet skäl att bifalla deras ansökan. Hvad Gagnef angår, så var det en annan omständighet, som vållade, att Kungl. Maj:t afböjde denna anhållan; och den omständigheten skall jag icke tillåta mig att här vidröra.

Såsom jag nyss antydde, kan Kungl. Maj:t »annorlunda förordna», där verkliga skäl för att böckerna skola få stanna föreligga. Nu begära motionärerna just ingenting annat än att det skall förblifva i hufvudsak på samma sätt; man skall endast ändra författningens ordalag därhän, att församlingarna skola tillerkännas *rätt* att behålla sina handlingar, under villkor att de fullgöra vissa prestanda: anskaffa lämpliga lokaler, vårda arkivalierna väl och hålla dem tillgängliga för forskningen. Men det är uppenbart, att Kungl. Maj:t måste pröfva förhållandena, innan sådant tillstånd gifves, och att undersökning måste verkställas; och sålunda hänger det fortfarande ytterst på Kungl. Maj:ts pröfning.

Jag föreställer mig, att det principiellt riktigaste är, att

Riksdagen vidhåller en anordning, som tillkommit efter Riksdagens beslut och i öfverensstämmelse med planer, som varit framlagda för Riksdagen och måste anses hafva blifvit af Riksdagen godkända, men Riksdagen väntar naturligtvis, att, där verkliga skäl anföras för att en församling skall få behålla sina äldre kyrkoböcker, Kungl. Maj:t bifaller en sådan ansökan. Oafsedt att frågan i realiteten ej har någon synnerlig betydelse, skall jag dock hufvudsakligen af de anförda principiella skälen, herr talman, anhålla att få yrka bifall till utskottets hemställan.

*Om arkiv-
handlingars
öfverläm-
nande till
landsarkiven.*
(Forts.)

Herr Pehrsson i Österby: Herr talman, mina herrar! Då det väl kan vara lämpligt, att äfven någon annan än de herrar, som sitta på dalabänken, yttra sig i detta ärende, skall jag be att få yttra några ord om hur saken ter sig från min synpunkt, särskildt som jag haft tillfälle att såsom suppleant deltaga i utskottets behandling af frågan.

Jag skall då be att få utgå från slutet af det senaste yttrandet, som ju sammanfaller med utskottets yttrande. Herr utskottsordföranden sade i sitt försvar af utskottets motivering, att den begärda ändringen är så liten, och att det i alla fall, när verkliga skäl föreligga, går att få denna sak tillgodosedd genom Kungl. Maj:ts försorg. Jag skall därvid be att få påpeka, att så har det dock icke alltid visat sig vara fallet. Det synes mig tvärtom vara i den här saken som den gamle domkapitelsvaktmästaren sade, när man frågade honom: »Hur gör ni nu i domkapitlet?» — »Jo», svarade han, »än gör vi si, och än gör vi så». Ty ser jag här på tillfälliga utskottets utredning af frågan, så finner jag, att Gagnef, Särna och Lima — för att nu icke tala om Leksand, som här antyddes vara tvifvel om — hvilka väl dock få anses jämställda med Sollerö och Floda, hafva fått sina ansökningar afslagna. Söderköping har fått sin ansökan beviljad, men icke Halmstad och Säter. Jag kan icke gifva mig in på att försöka konstruera fram de skäl, hvarpå de olika besluten varit byggda, men jag skall be att få göra herrarne uppmärksamma på att det alltid varit på grund af herrar arkivariers yttranden.

Hvilken synpunkt hafva dessa arkivarier lagt på denna fråga? Jo, den synpunkt, som den förste ärade talaren lade därpå, nämligen *arkivsynpunkten, forskningssynpunkten*, eller, om jag så får säga, *den vetenskapliga*. Det finnes emellertid en annan synpunkt, som i denna kammare brukar hafva åtminstone fullt lika stor betydelse, och det är den praktiskt-ekonomiska. Den siste ärade talaren har också sagt, att, för så vidt man kan förebringa verkliga skäl, verkliga fakta, för att det förhåller sig så som motionären här säger om det praktiskt-ekonomiska behofvet, ja, då skulle saken ligga så, att motionen borde bifallas. Det är sålunda, som jag nyss sade — jag kommer tillbaka till de

Om arkiv-
handlingars
öfverläm-
nande till
landsarkiven.
(Forts.)

ekonomiska skälen, men de finnas verkligen — en arkivariesynpunkt, som är lagd på frågan; och arkivarien har naturligtvis den uppfattningen, att här duger det ej, att, som den förste ärade talaren sade, låta principen blifva undantag och tvärtom, utan här måste man för principens skull låta undantagen fara, då det visar sig att allt flera och flera ansökningar komma in om att få behålla arkiven.

Det är dock en betydande skillnad, om de särskilda kyrkoförsamlingarna, för frågan huruvida de skola få behålla sina arkiv, skola vara öfverlämnade åt de olika arkivariernas, och möjligen riksarkivariens, nåd eller onåd, eller om det är bestämdt stadgadt, att, för så vidt församlingen uppfyller de af Kungl. Maj:t uppställda krafven, församlingen har rätt att behålla sitt arkiv.

Kommer det nu att bli så många sådana fall, att undantaget blir regel? Jag tror det icke. Ty församlingarna komma säkerligen icke att underkasta sig de stora kostnader som komma att följa, om icke verkliga skäl föreligga att få behålla arkiven.

Huru undfallande den siste ärade talaren än yttrade sig i frågan, använde han dock gentemot en af dem, som försvarat motionen, det uttrycket att denne begagnat stora ord, som dolde bristen på skäl, då han sagt, att det lagts en byråkratisk synpunkt på frågan. Ja, kanske »byråkratisk» ej är det riktiga ordet, men att en uteslutande »arkivalisk» eller »vetenskaplig» är lagd därpå, vill också jag betona.

Gå vi nu till frågan om *tryggheten* för arkivens bevarande, så har det sagts, att det på landet på många ställen är dåligt ställt med afseende å dessa arkiv; men det gällde förr, icke nu. Nu är det mycket bättre ställt; och Kungl. Maj:t har i sin hand att i sådana fall, som i motionen afses, gifva ännu strängare och mera ingående bestämmelser än i vanliga fall. Jag vill också påpeka, att de arkivalier, som nu finnas kvar från tiden efter år 1800, dock skola förvaras i arkiven. För hvarje arkiv, som får strängare och starkare bestämmelser, blir det ju bättre sörjdt för tryggheten äfven af de yngre arkivalierna, hvilka alltid komma att stanna de närmaste hundra åren.

Så talas om *inspektionskostnader*. Jag förstår icke, hvarför det skulle behöfva blifva några sådana i större utsträckning. Som herrarne veta, är en arkivinspektion föreskrifven vid hvarje visitation i församlingarna; och skulle de nuvarande ordningsreglerna i detta hänseende icke räcka till, så står det Kungl. Maj:t öppet att i förevarande afseende föreskrifva skärpta bestämmelser för dessa visitationer.

Jag vill sedan gå in på frågan om *forskningen*. Alla sakkunnige, sade den ärade talaren på stockholmsbänken, hafva sagt, att det är nödvändigt för forskningen att alla kyrkoarkiven öfverföras till landsarkiven, så vidt möjligt. Nu är det verk-

ligen så, att, såsom vi redan hört, i detta fall sex domkapitel stå mot sex domkapitel. Jag vill nu fråga, hvilken forskning är det, som här skall tillgodoses? Jo, det skulle vara den *kultur- och kyrkohistoriska forskningen* i allmänhet. Om denna vågar jag just med åberopande af samma kyrkohistoriska auktoritet som den förste ärade talaren säga, att vi i detta hänseende hafva ytterst litet att finna i kyrkoböckerna och i kyrkoarkiven i allmänhet. Det bästa material för kulturhistorisk forskning finnes i sockenstämmoprotokoll, räkenskaper och därmed jämförliga handlingar, och dessa komma *i alla fall* att stanna kvar i arkiven. Det är sålunda för den speciella släktforskningen, som detta skulle ha den största betydelse. Det kan hända, att en forskare kommer till landsarkivet, för att nu taga till riktigt mycket, en gång hvarje år och begär att få se en viss församlings kyrkoböcker för att taga reda på ett årtal, t. ex. när Anna Maria Lenngren var född eller något dylikt, under det att om de förvarades i kyrkoarkivet, de skulle användas många gånger hvarje år. För en sådan forskare finnes likväl en möjlighet, som det förvånar mig, att den ärade talaren på stockholmsbänken, som själf är arkivforskare, icke upplyst om. Det är nämligen en praxis, som nu följes, att om man vill hafva arkivalier från ett arkiv, rekvirerar man dem endast hos arkivarien vid det arkiv, där man arbetar. Jag har själf på Uppsala bibliotek haft dyrbara arkivalier från riksarkivet, Linköpings stiftsbibliotek, Linköpings domkapitels arkiv och Vadstena landsarkiv m. fl., och jag kan sålunda af erfarenhet säga, att forskaren i det fallet alltid mötes af ett stort tillmötesgående. Men på samma gång vill jag säga, att jag tror, att om man skall göra *släktforskningar*, behöfver man oftast komma till platsen. Då jag redt ut åtminstone ett 20-tal släktledningar, har jag en viss erfarenhet i detta hänseende. Man har i de gamla böckerna ingen hänvisning från den ena boken till den andra, utan man får följa gårdsnamn och byanamn, och söka få reda på släktlinjerna under anlåtande af allehanda kombinationer. Man får följa ett uppslag så långt ned man kommer i böckerna och så gå upp igen, man får gå fram och åter flera gånger för att kunna kontrollera, att man till sist funnit den rätta släktlinjen. För att nå till detta resultat behöfver man ofta böckerna både före och efter år 1801. Jag vågar dessutom säga, att en landsarkivarie, som icke är hemma i ortsförhållandena i den församling, där den släkt han söker varit bosatt, skall få mycket svårt att, utan ett oerhördt arbete, ur kyrkoböckerna få fram den verkliga släktledningen, om det ens är möjligt, då han ej har tillgång till alla böckerna. Man behöfver anlita ortskänne- domen, då gårds- och byanamn ändrats under åren, man behöfver anlita sockentradition och släktminnen. Detta kan ej finnas hos landsarkivens tjänstemän. För själfva släktforskningen torde

*Om arkiv-
handlingars
öfverlämn-
ande till
landsarkiven.*

(Forts.)

Om arkiv-
handlingars
öfverläm-
nande till
landsarkiven.

(Forts.)

därför den nuvarande anordningen vara af mindre betydelse än den ärade talaren på stockholmsbanken sökt påvisa.

Jag vill emellertid gå åter till själfva hufvudsaken, till hvad den siste ärade talaren påstod vara just själfva kärnan. Kunde något skäl, sade han, verkligen anföras för att dessa församlingar behöfva behålla sina böcker, då vore saken helt annorlunda. I norra Dalarne, sade han, är förhållandet det, att man någon gång för ekonomiska kraf behöfver gå till de äldsta kyrkoböckerna. Jag skall, eftersom jag fått detta medgifvande, icke taga något exempel från norra Dalarne, utan i stället från södra Dalarne, där han påstod, att det icke fanns sådana exempel, några sådana såregna egendomsförhållanden. Jag skulle kunna taga många sådana exempel, men jag ber att få gifva herrarne endast ett, men ett verkligt påtagligt sådant. Det är en arkivforskning, som pågått i år, och för hvilken sista utdraget skickades föregående vecka från Stora Tuna församling i södra Dalarne. För att ge herrarne en föreställning om hvad saken betyder för dessa församlingar, skall jag be att i korthet få relatera fallet. Tvenne makar dogo och efterlämnade en jordbit. Arfskifte har hållits, och de nya ägarne vilja hafva lagfart på sin jord. Sådan kan icke beviljas, förrän åtkomsthändingarna blifvit klara, och nu befinnes det, att det testamente, på hvilket arfskiftet hvilat, icke är bevakadt eller delgifvet släktingarna. Man får då gå tillbaka för att finna släktingar. Man har på hustruns sida fått gå tillbaka flera släktled, och två särskilda uppgifter, hvaraf en sträckt sig till andra sidan 1800-talet, ha lämnats. Utredningsmannen har sedan begärt ännu tvenne utdrag angående mannens släkt, af hvilka man finner, att forskningen efter släktingarna måst gå tillbaka till tvenne makar, som varit födda en god bit in på 1600-talet. Detta synes sålunda vara ett typiskt fall, där den utredningsman, som har saken om hand, fått i en enda sak begära fyra utdrag för att kunna erhålla lagfart, och för tre af dessa ha anlitats de för landsarkivet bestämda böckerna. Hvad gäller nu hela denna fråga? Jo, den gäller, mina herrar, *sex kappland jord*. Lägges kostnaden för arkivforskningen på inkomsten af sex kappland jord, undrar jag just, om denna jordbit i själfva verket kunnat bära flera dyrbara arkivforskningar i Uppsala, ty jag är förvissad om att utredningsmannen måste resa dit för att få saken klar. Mer än hälften af all jord i Stora Tuna är icke lagfaren. Vid köp skall den lagfaras, och då får man nog i den församlingen göra denna procedur ganska ofta. Nu förstå herrarne väl, hvarför dessa församlingar, som vilja skydda sina fattiga och små medlemmars rätt, i detta fall hellre åtaga sig att bygga arkiv och låta kostnaden falla på kommunerna än att den skall falla på de små jordinnehafvarne, hvilka i så fall skulle behöfva

ytterligare belasta ett redan förut dyrbart arfskifte med dessa undersökningar.

Detta är bara ett enstaka fall, hör jag den ärade utskottsordföranden säga. Nej, jag är i det lyckliga läget att kunna påvisa ännu ett dylikt fall, som inträffade i samma socken för några dagar sedan. Det var en kvinna, som dog den 13 februari, och här hafva vi nu samma ställning, och samma långt gående utredning kräfvades. För dem, som önska se släktledningen i fråga, står den här till tjänst. Jag skulle kunna taga ännu ett tredje liknande exempel, men vill gå förbi det och i stället relatera ett fjärde fall från samma trakt. Det handlar om en fattig torpare, hvars lilla torp i början af 1700-talet blifvit skattlagdt. Ett bruk i närheten hade sedan urminnes tid betalat torparens skatt, hvilket han afbetalat genom sitt arbete. Han hade endast häfden att stödja sig på, att torpet verkligen var skattlagdt, och att han var ägare till detsamma. Torparen har sålunda inga laga åtkomsthandlingar. Bruket säger: torpet är vårt. Men nu kan torparen utan större kostnader få ett utdrag ur kyrkböckerna, medelst hvilket han kan styrka, att han är rätt arfvinge i rätt nedstigande led från den man, som i början af 1700-talet fick torpet skattlagdt. En släktforskning i Uppsala blefve alltför dyrbar för en fattig torpare. Detta är ju verkligen faktiska skäl, som visa att ett praktiskt-ekonomiskt intresse finns för dessa församlingar att få behålla sina kyrkoarkiv. Och jag är öfvertygad om att den siste ärade talaren, sedan han fått sådana fakta, är vänlig nog och står vid sitt ord, att saken nu ställer sig på annat sätt.

Det är sålunda, för att nu rekapitulera hvad jag sagt, icke ett *statsintresse*, som står emot ett *lokalintresse*, utan det är *arkivintresse* mot ett *praktiskt-ekonomiskt intresse* i församlingarna. Dessa båda motsatser skola vi hafva i sikte, när det gäller att besluta om huruvida församlingarna skola få behålla sina arkiv under af Kungl. Maj:t bestämda villkor eller icke.

Den ärade talaren på stockholmsbänken, som först uppträdde, började med att tala om klockupproret, om de upproriska dalkarlarna. När jag gick hit till detta aftonplenum, mötte jag en dalaman, klädd i den välbekanta daldräkten. Det var icke han, hvars ansikte vi hvarje dag hafva tillfälle att skåda här i kammaren. Jag nämnde för honom, som var kyrko- och skolrådsledamot, hvad som nu skulle förekomma i kammaren. Han sade då: »Det hafva vi satt oss i sinnet på, att vi skola säga som spartanerna: Kom och tag dem». Jag vill erinra den ärade talaren om att det icke lyckades bra ens för Jösse Eriksson att kufva dalamännen; det gick knappast för den kraftmannen Gustaf Vasa att taga klockorna. För den älskvärda personlighet på stockholmsbänken, som i dag för arkivens talan, går det

(Om arkivhandlingars öfverlämnande till landsarkiven.)
(Forts.)

Om arkiv-
handlingars
öfverläm-
nande till
landsarkiven.
(Forts.)

alldeles säkert icke att beröfva dalamännen deras intresse för sina arkiv.

Han sade emellertid, att det i denna fråga uppstått en konflikt mellan hans hjärta och hans förstånd. Jag är glad öfver, att det var hjärtat, som stod som min bundsförvant i den här saken, och jag tillåter mig vädja än en gång till hans varma hjärta och till den sympati, han sade sig hysa för dalamännen, hvilka det här särskildt gäller. På många ställen ute i landet, ej blott i Dalarne, har nämligen en hembygdsforskning börjat, och jag har haft den glädjen att få hjälpa många allmogemän och arbetare med att taga reda på deras förfäders släktled. Också detta är ett uttryck för ett vaknande fosterlandssinne, ty sinnet för familjen och hembygden är en af lifsrötterna för fosterlandskärleken. Jag beklagar, om det skulle vara nödvändigt att öfverallt omöjliggöra just en sådan släktforskning, som nu börjat taga fart ute i bygderna, och som folk intresserar sig så mycket för, och jag kan ej annat än beklaga, att den redan på de flesta håll blifvit omöjliggjord. Det finnes folk, som hafva sin kärlek till och sin fasta samkänsla med förfäderna att tacka för mycket af sin sammanhållning genom tiderna, och det är åtminstone för den ärade talaren på stockholmsbänken säkert icke obekant, hvad detta betyder. Länkarna i livvets kedja skola hålla tillsammans, och har man en stark och lefvande känsla af sambandet med forntiden, så har man också en starkare känsla af ansvaret inför framtiden.

Därför hemställer jag, liksom en föregående talare, om icke *verkliga* skäl, skäl som tala både till hjärtat och förståndet, finnas för att gifva motionären det erkännande, som han på grund af denna sin motion synes vara värd. Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, herr statsrådet Hammarskjöld: Herr talman, mina herrar! Jag skall endast be att få lämna en liten upplysning. Här har af ett par talare, särskildt af den siste, antydts, att man icke begriper, hur det kommer sig, att Kungl. Maj:t i vissa fall har medgifvit, att Dala-socknarna skulle få ha sina arkiv kvar till en tid, och i andra fall har afslagit framställning därom, och den siste ärade talaren påminde oss om den gamla roliga historien om konsistorievaktmästaren, som sade: »Än gör vi si och än så.» Nej, Kungl. Maj:t gör icke än si och än så i den här frågan. Jag kan bestämdt garantera för att så icke har skett under min tid, och jag är lika öfvertygad, att så ej heller skett under mina företrädare, utan Kungl. Maj:t har handlat efter alldeles bestämda principer. Några församlingar, såsom Sollerö, Järna och Floda, ha sagt: Vi behöfva ha våra arkiv kvar åtminstone ännu en följd af år på den grund, såsom Sollerö sade, att här pågå en

mängd skiften, som äro alldeles omöjliga att utreda, om vi icke få ha våra böcker kvar, och, såsom Järna sade, på den grund, att här finnas så kallade myrslogar, som ligga på andras marker, och om vi icke få ha våra böcker kvar, kunna vi icke reda ut dessa förhållanden. När sådana skäl ha anförts, har riksarkivarien i hvarje särskildt fall tillstyrkt att vederbörande församling skulle få ha sina böcker kvar ända till år 1921, då man antog, att de icke längre skulle behövas. Men det har ock förekommit många fall — alla de som blifvit afslagna — där församlingarna kommit in och sagt: Vi tycka det är så ledsamt att lämna från oss alla de här böckerna, vi äro vana att ha dem tillgängliga, vi tycka om att göra släktforskningar, vi ha bra lokaler själfva, vi vilja behålla dem. Ja, det kan ju i deras ögon vara tillräckliga skäl, men gentemot Riksdagens beslut och Kungl. Maj:ts på Riksdagens önskan stadgade bestämmelse, att alla kyrkoarkiver skola sammanföras till särskilda landsarkiv, kunna ju icke dylika skäl få anses äga vitsord. Det är detta jag velat anföra för att göra det fullkomligt klart, att det alls icke rådt någon planlöshet i fråga om bestämmandet, huruvida socknarne skulle få behålla sina kyrkoarkiv eller icke, utan att det är alldeles klara och bestämda skäl som varit afgörande.

Den siste talaren, som alltid talar till hjärtat, men icke alltid till förståndet, men som jag mycket gärna hör, just därför att han talar så varmt till hjärtat, yttrade åtskilliga saker, som jag knappast tror att han skulle vilja stå för, när han fått läsa igenom dem. Han nämnde särskildt, att här stod blott ett arkivintresse emot ett praktiskt-ekonomiskt intresse i församlingarna. Ja, det är ett arkivintresse, men hvarpå grundar sig detta arkivintresse? På Konungens och Riksdagens beslut att det skall finnas landsarkiv. Om man nu kan göra undantag, där sådant visar sig verkligen vara af nöden, är det därför skäl att göra undantag, där det icke är af nöden? Skola vi ha landsarkiv, skola vi väl ändå föra samman dit våra arkivalier och icke låta det bero på en slump eller en önskan hos församlingarna, huruvida de skola finnas i landsarkiven eller hemma i församlingarna. Jag tviflar icke på att det särskildt i Dalarne har nedlagts mycken omsorg och stora kostnader för att åstadkomma verkligen betryggande arkivlokaler, och detta vittnar ofantligt godt om den landsändans intresse och gör det ock möjligt att, när sådant verkligen är behöfligt, gå församlingarnas önsknings till mötes, men om vi skulle se oss om ute i landet i öfrigt, hvar och en i sin landsända, om vi skulle gå in i kyrkorna och taga reda på hur det ser ut med arkivalierna, tror jag, att vi tämligen enstämmigt skulle komma till det resultatet, att det icke är väl ställt. I några få fall är det bra, i många fall hjälpligt och i kanske än flera eller åtminstone lika många fall rent af uselt. Det är verkligen alldeles nöd-

*Om arkiv-
handlingars
öfverläm-
nande till
landsarkiven.*
(Forts.)

*Om arkiv-
handlingars
öfverläm-
nande till
landsarkiven.*

(Forts.)

vändigt, om vi vilja för framtiden bevara våra äldre kyrkoarkivalier, att vi icke hålla för strängt på bygdeintresset, utan att vi tänka äfven på landsintresset. Det är dock ett landsintresse, att man kan sammanföra, på betryggande sätt förvara och för forskare tillhandahålla sådana gamla handlingar. Det var endast denna upplysning jag ville lämna, och jag har icke något mer att yttra.

Herr Söderberg i Hobborn: Herr talman, mina herrar! Då jag har instämt i den här förevarande motionen, må det tillåtas mig att säga några ord. Jag vill allra först erinra om, att jag icke tillhör en församling, som i detta afseende varit gensträfvig, utan vi ha mycket snallt och fogligt skickat in de begärda handlingarna. Men jag känner förhållandena icke allenast uti den församling jag tillhör, utan också i omkringliggande församlingar, och jag har funnit, att motionären haft ganska stora skäl för sitt förslag, att Riksdagen måtte ingå till Kungl. Maj:t med begäran om ändringar i bestämmelserna om arkivhandlingar. Jag begärde ordet, då herr Johansson i Jönköping talade om att det icke fanns några reella skäl, hvarför man skulle gå motionärens önsknings till mötes. Nu har emellertid herr Pehrsson framhållit, åtminstone efter hvad jag tyckte, ganska starka skäl för motionen. Jag vill göra ett litet påpekande i anledning af hvad herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet nyss talade om, att, där verkliga skäl af Dalaförsamlingarna anförts, där har Kungl. Maj:t också tillmötesgått deras önsknings. Det är ju, som herrarne se af detta betänkande, bland andra en församling, Gagnef, som har ingått till Kungl. Maj:t, men fått afslag. Nu kan väl detta bero på att församlingen, eller kyrkoherden, som ingick till Kungl. Maj:t med denna begäran, icke fullständigt framhållit *alla* de skäl, på hvilka församlingen grundade sin ansökan. Men, mina herrar, jag kan vädja till herrar Ollas Ericsson och Daniel Persson, om icke de kunna intyga, att just uti Gagnef med Mockfjärds kapellag råda sådana säregna förhållanden, som förefinnas i Floda, just precis sådana förhållanden, på grund af hvilka Kungl. Maj:t beviljat Sollerö, Järna och Floda rätt att behålla sina arkiv. Det är nämligen så, att där i ganska stor utsträckning pågå dylika hemmansklyfningar och sämjodelningar. Jag vill bara nämna, att när vi voro där uppe i höstas på en förrättning, var det med ganska stor svårighet man kunde komma till rätta, så att man måste slå tillsammans flera gårdar och de fingo förena sig om den ersättning, som skulle tillerkännas dem med anledning af det uppdrag vi hade att fullgöra i dessa trakter.

Herr Warburg talade om klockupproret i Dalarne och gjorde jämförelser därmed. Men jag vill erinra om, att det icke är möjligt att kunna göra några träffande jämförelser mellan den

saken och den nu ifrågavarande. Då var det ett verkligt stort statsekonomiskt skäl, som förestafvade en sådan åtgärd, här däremot föreligger icke alls något sådant ekonomiskt skäl. Jag undrar icke på att professorer och vetenskapliga forskare motsätta sig motionen, ty de vilja naturligtvis för sina forskningsars skull ha allt på ett ställe, hvilket ju betydligt underlättar deras arbete, men man får icke förbise, att mycket starka lokalintressen äro sammanknutna med frågan.

Vidare skulle jag också vilja erinra om att till öfriga reella skäl för motionen kan man väl också lägga det, att det icke kan vara lämpligt att, då församlingarna väl sörja för sina arkivskatter, beröfva dem deras rättmätiga egendom. Ty säga hvad man vill är det väl ändå församlingarna, som ha köpt böckerna och som själfva aflönat de tjänstemän, som ha skrivit i desamma. När man så kommer och säger: Ni få vara snälla och lämna ifrån er dessa böcker, då är det väl icke underligt eller borde åtminstone icke förefalla underligt att församlingar, som väl sörja för sina gamla böcker, svara: Nej, låt oss få behålla dem. Inspektera våra arkiv på det allra strängaste sätt, men låt oss behålla dem så länge! — Jag tycker, att man icke borde motsätta sig en sådan begäran.

I slutet af motiveringen anvisar utskottet en utväg för de församlingar, som vilja behålla sina gamla böcker. Gör som de ha börjat göra i Älfdalen, tag afskrifter! Det rådet tycker jag ändå är ganska hårdt. Jag har nyss erinrat om hur dessa böcker tillkommit. Då man nu kommer och vill taga dem från dessa församlingar, säger man: Ja, äro ni så intresserade af innehållet i dessa böcker, så tag då afskrifter. Jag vill då erinra om, att det icke är alla församlingar i Dalarne, som äro så väl situerade som Älfdalen. Den församlingen tar blott ett grepp, en enda nypa i sin skogsmedelsfond och sätter några personer till att skriva af dessa böcker, men så tror jag icke de kunna göra på många ställen. Jag tror det hade varit bättre att man sagt: Är det ett så stort statsintresse, så må då staten draga försorg om att det tages afskrifter af dessa böcker. Men man bör icke säga till böckernas rättmätiga innehafvare: Vill ni behålla dem, så tag afskrifter.

Nu säger man: Riksdagen har ju gått med på detta. Riksdagen och Kungl. Maj:t ha beslutat så och så. Men vi ha ändå i denna författning en passus, som tillåter församlingarna att under vissa förhållanden behålla dem, och jag tycker, att många skäl ha förebragts för att så borde ske. Därför anser jag åtminstone, att de församlingar, som väl sörja för sina gamla böcker, böra få ha dem kvar. Men de många andra, som icke ha några arkiv och som icke kunna skaffa sig lokaler för att bevara dessa handlingar för framtiden, låt dessa skicka in dem till landsarkiven. Men öfva icke sådant tryck och sådant tvång

*Om arkiv-
handlingars
öfverlämnande till
landsarkiven.*
(Forts.)

*Om arkiv-
handlingars
öfverläm-
nande till
landsarkiven.*

på församlingar, för hvilka det är ett stort intresse att få behålla sina böcker!

Herr talman, på dessa grunder skall jag be att få yrka afslag på utskottets hemställan och bifall till motionen.

(Forts.)

Herr Persson i Tällberg: Herr talman! Det är väl icke så godt för oss, som nu deltaga i detta lilla dalauppror, att kunna vänta någon synnerlig framgång, då tillfälliga utskottet n:o 1 och Kungl. Maj:t äro ett i detta afseende. Men jag vill utbedja mig den bevågenhet hos Kungl. Maj:ts representant i detta fall, att han låter mig behålla både förstånd och hjärta, äfven när jag söker gifva skäl för att vi gärna skulle vilja hafva våra arkivhandlingar kvar. Nu sade herr Johansson i Jönköping, att Kungl. Maj:t begått det missgreppet att afslå Leksands och Gagnefs ansökningar. Ja, det är ju därför som vi representanter för Leksand och Gagnef bråka. Jag vill således till fullo instämma med herr Johansson i det afseendet, men om han, såsom varande utskottets ordförande, tror, att han kan blifva någon Gustaf Vasa, därför att han kan kväsa dalkarlarnas uppror, då misstager han sig fullkomligt. Det lärer han väl ändå aldrig blifva.

För öfrigt vill jag säga, med anledning af hvad professor Warburg yttrade, att det lärer väl aldrig vara herr Warburgs mening att vilja sända våra arkiv till Lübeck. När klockupproret utbröt, gällde det nämligen något helt annat än nu, och svenska staten står väl nu icke i samma förhållande som då.

Det har med synnerlig styrka framhållits, att det vore ett statsintresse att dessa arkiv flyttades till landsarkiven, och man har äfven med styrka framhållit, att Riksdagen beslutat inrättandet af dessa landsarkiv. Ja, man vet ju, att framställningar därom utgingo från riksarkivarien och att Riksdagen gick med därpå. Det är nu icke vår mening att upphäfva Riksdagens beslut härom, ty då Riksdagen första gången 1897 och sedan undan för undan beslutat inrättande af landsarkiv, så var anledningen därtill, att Riksdagen ville skydda arkivalierna hos de församlingar, som antingen icke hade råd eller icke förstodo sig på att själfva skydda sina handlingar. Men det var, såvidt jag kan förstå, icke Riksdagens mening, att man med våld skulle taga handlingar från de församlingar, som ägna sin uppmärksamhet åt dem, hvilket jag vågar påstå att Leksands församling gjort. Vi hafva byggt ett mycket stort och rymligt arkiv, det kan jag försäkra utskottets ärade ordförande; ett arkiv, som är så stort och både brand- och dyrkfritt och så säkert, att jag är öfvertygad om att hela tillfälliga utskottet n:o 1 skulle ha godt utrymme och befinna sig i säkert förvar där. Men vi hafva icke gjort detta för ro skull, det ber jag att få särskildt betona. Herr Pehrsson i Österby har framhållit många praktiska skäl,

och jag saknar icke heller erfarenhet om hvad som kräfves för att skaffa åtkomsthändingar å de gamla fastighetsfång som finnas i Dalarne. I det afseendet vågar jag påstå, att jag har mycket större erfarenhet än till och med utskottets ärade ordförande.

Man har sagt — det var nämligen herr Warburg som yttrade detta — att det skulle blifva billigare för oss att taga afskrifter än att bygga arkiv. Det förvånar mig dock verkligen, att en forskare af sådan rang som herr Warburg kan säga detta, ty därvidlag sätter han i alla fall alla de handlingar, som äro under 100 år gamla, i sticket, om vi nämligen icke bygga arkiv. Vi måste väl ändå hafva säkra arkiv för dem, äfven om de en gång efter hundra år skola sändas till landsarkivet. Vi äro ju anförtrodda att hafva handlingar, som äro 100 år gamla och därunder, och det är tydligt, att vi, som hafva behof af och älska dessa handlingar, i alla fall måste bygga. Då tycker jag det är hårdt, att vi skola blifva beröfvade dessa handlingar, och jag undrar, hvad herr Warburg skulle säga, om han finge erfara samma art af Kungl. Maj:ts nåd som vi, så att Kungl. Maj:t en vacker dag lade vantarna på t. ex. Nobelstiftelsens bibliotek och fraktade bort det 20 å 30 mil. Jag tror, att han skulle börja att mullra på samma sätt, som vi nu göra. Vi vilja icke upphäfva Riksdagens beslut, men vi vilja hålla Riksdagens beslut i helgd, så att man icke må gå utöfver hvad Riksdagen verkligen afsåg. Det kan finnas så många olika intressen, som kunna göra sig gällande, så att man måste vara på sin vakt äfven mot Kungl. Maj:ts åtgärder.

Men utom de praktiska skäl och det praktiska behof, som vi hafva att behålla våra handlingar och arkiv, så hafva vi något, som jag anser att herrarne äfven borde taga i betraktande, nämligen det rent etiska skälet. Vi hafva en sådan vördnad för dessa handlingar och för våra hänsofne förfäder, att vi betrakta dessa handlingar såsom relikier. Därför är det också, som vi haft en särskild anledning till det lilla uppror, som vi nu gjort. Och då vi äro lika angelägna som någon annan, att dessa handlingar skola förvaras på ett säkert och tillfredsställande sätt, tycker jag, att Andra Kammaren borde gå med på motionen. Den afser icke att upphäfva alltsammans utan att gifva Kungl. Maj:t en anvisning, att han handterar församlingarna i allmänhet i någon mån nådigare än han gjort med den församling, jag har äran att närmast representera.

Det är därför, herr talman, jag icke kan annat än anhålla om afslag å utskottets hemställan och bifall till motionen.

Herr *Jansson* i Krakerud instämde häruti.

Herr *Hjärne*: Herr talman! Jag skall icke inlåta mig närmare i denna strid mellan de olika landskapen, den påminner nästan

*Om arkiv-
handlingars
öfverlämnande
till
landsarkiven.*

(Forts.)

*Om arkiv-
handlingars
öfverläm-
nande till
landsarkiven.*

(Forts.)

om den tid, då dalkarlarna under Dackefejden voro ute och pucklade smålänningarna. Jag vill här endast framhålla ett par synpunkter, som ligga mig närmare såsom historiker.

Först och främst vill jag då säga, att jag finner mycket behjärtansvärdt i hvad motionärerna föreslagit. Och oafsedt de praktiska skäl, som förmått dem att framlägga detta förslag, kan jag icke annat än dela just den känslöstämning, som den föregående ärade talaren gaf uttryck åt, att dalkarlarnas intresse för bevarande i hembygden af deras gamla handlingar vittnar om deras vördnad för sina hänsofne förfäder, såsom han uttryckte sig. Såsom historiker förstår jag att uppskatta denna känsla, och jag tror också, att just denna känsla innebär en ganska god garanti för att dessa gamla dyrbara handlingar, som dalkarlarna hafva i sin ägo, komma att fortfarande bevaras till vetenskapligt gagn. Jag skulle således för min del icke vara rädd för att tillstyrka motionärens förslag, då jag är alldeles öfvertygad om att dalkarlarna hafva sådana förhållanden hemma hos sig, att handlingarna icke komma att där förfaras, och att de äfven blifva någorlunda tillgängliga för historiska forskningar. Men jag är endast rädd för att, om vi nu skulle tillmötesgå dalkarlarnas önsknings, det till och med från själfva Småland och möjligen äfven andra bygder skulle komma att framställas liknande yrkanden. Jag tror, att äfven där vördar man sina förfäder och vill bevara de handlingar, som bära vittne om deras lefnad och hvad de lidit och kämpat, men det kan mycket väl hända, att förhållandena i andra trakter icke äro så gynnsamma för handlingarnas bevarande i yttre afseende, att det vore skäl att tipsmuntra dylika framställningar från andra orter. Då skulle det måhända väcka ond blod och såra andra bygders känslor, om man utan vidare ginge in på dalkarlarnas önsknings.

Såsom historiker önskar jag intet annat, än att handlingarna må så säkert som möjligt förvaras och dessutom att de äro så pass tillgängliga för den historiska forskningen, att denna kan begagna sig däraf utan alltför mycken tidspilan. Nu hafva vi under de senare åren beslutat uppförande af landsarkiv just för dessa ändamål. Denna centralisering af handlingar har utan tvifvel sitt stora värde för forskningars anställande, men den har i detta afseende liksom i många andra sina olägenheter, ty därigenom att från många olika bygder handlingar på detta sätt sammanföras, blifva ju handlingarna mindre tillgängliga för de särskilda bygdernas befolkning. Äfven blir det måhända genom omflyttningarna till de andra arkiven något svårare med hänsyn till forskningars anställande att finna sig till rätta i de på detta sätt ofta ganska hastigt sammanförda arkiven.

Nu tillåta tyvärr icke våra ekonomiska omständigheter att vi bygga många landsarkiv. Därigenom uppstå icke endast kostnader för själfva byggnaderna, utan den tjänstemannakår, som

där skulle behöfva anställas, vållar ytterligare utgifter för statsverket, som icke gärna böra ifrågakomma. Däremot skulle man kunna tänka sig en medelväg, nämligen att i sådana bygder, där man hyser ett liffligare intresse för de gamla arkivhandlingarna, vissa socknars arkivalier sammanfördes på ett och samma ställe.

Nu har jag under den förda diskussionen hört, att man i Leksand har en säker och lämplig arkivlokal. Därom kan jag visserligen icke döma, men antag att så är förhållandet, skulle det då icke vara lämpligt, att man där i Leksand samlade Dalasocknarnas olika arkiv? Man behöfde där icke anställa någon särskild arkivarie med en del amanuenser o. s. v. Meningen vore icke, att det skulle finnas bestämda arkivtider, utan endast att det där skulle finnas en förvaringslokal, som skulle stå under kyrkoherdens eller någon annan i orten betrodd persons vård. På detta sätt skulle äfven för framtiden handlingarna blifva lättare tillgängliga. Äfven kan man tänka sig, att man därigenom bättre skulle bevara dem för framtiden, ty äro de spridda i de särskilda kyrkoarkiven, kunna hvarjehanda olyckliga omständigheter inträffa.

Om dalkarlarna hade begärt något sådant som rättighet att få t. ex. i Leksand eller någon annan ort upprätta en särskild arkivdepå för sina egna bygder och åtagit sig ett visst ansvar och en viss vård om denna depå, då skulle jag icke hafva tvekat att tillstyrka en sådan anhållan, ty då hade man kunnat svara andra bygder på liknande ansökningar: gack ni och gör sammaledes som dalkarlarna. Vilja de då upprätta dylika smärre arkivdepåer eller bygdearkiv, kan jag icke finna något att däremot invända, men, såsom frågan nu föreligger, kan jag icke tillstyrka motionen. Jag anser mig således nödsakad att instämma i utskottets yrkande om afslag å densamma.

Herr Rydén: Herr talman, mina herrar! Att jag uppträder i denna fråga, har sin grund i ungefär samma känsla, som flera föregående talare haft. Jag förstår mycket väl den känsla af pietet för hembygdens minnen, som besjålat en del af dem, som uppträdt till förmån för motionen, men tyvärr är jag för min del född i en bygd, där man hos allmogen i allmänhet icke kan peka på samma lefvande känsla af pietetsfullhet för de gamla arkivalierna. Det förhåller sig nog på ett helt annat sätt i fråga om dessa sockenarkiv på andra håll än hvad som under debatten framhållits beträffande vissa socknar i Dalarne. Så är åtminstone förhållandet med de sockenarkiv, jag känner till. Jag har nämligen någon ringa erfarenhet från vissa delar inom Lunds landsarkivs område.

Det första trängande behofvet i fråga om de arkivalier, som uttagits från kyrkoarkiven och flyttats till landsarkivet, har ofta varit konservering. Detta förstår man lätt, om man betänker,

*Om arkiv-
handlingars
öfverläm-
nande till
landsarkiven.*

(Forts.)

huru en del kommuner hafva behandlat sina arkivalier. Jag känner till kommuner, som haft sina gamla kyrkoböcker liggande uppe på kyrkvindarne, där de enligt uppgift varit placerade i århundraden, till dess man nu plötsligen måst draga fram dem. De ha då varit angripna af fukt och dylikt, så att när de kommit till landsarkivet, har den första omsorgen blifvit den att konservera dem och såvidt möjligt återställa dem i godt skick. Det är ganska vanligt, att i en hel del kyrkor arkivalierna förvaras i till exempel ett muradt hvalf under golfvvet i sakristian; man lägger där de äldsta arkivalierna underst, ty dem använder man mindre ofta, och så få de ligga där och bli angripna af fukten. På andra håll har man murade rum i väggen och dylikt, där arkivalierna förvaras. Visserligen skyddas de då i någon mån för eldfara, men ingalunda för fukt. Landsarkivens uppgift är just att bland annat konservera arkivalierna. Jag undrar, om det icke är så med arkivalierna uppe i Dalarne, att äfven de behöfva tillsyn och måste återställas. Jag fruktar, att äfven om man murar brandfria hvalf och rum, kan man i alla fall icke bereda arkivalierna tillräckligt skydd mot förgängelsen.

Jag vill äfven med några ord bemöta hvad herr Pehrsson i Österby här yttrade; det synes mig nämligen uppenbart, att vissa hans påståenden äro alldeles ohållbara. Han sade bland annat, att praktiskt-ekonomiska intressen vore förbundna med att ha många bygdearkiv. Låtom oss tänka efter, huru det tillgår, när en person till exempel vill utforska en släktafta, som går långt tillbaka i tiden. Det kan ju visserligen hända, — det känner jag icke — att i Dalarne en släkt generation efter generation bott kvar på samma plats och icke flyttat, men å andra sidan finnes det bygder, där dylik flyttning i stor utsträckning ägt rum såväl från den ena socknen till den andra som från den ena provinsen till den andra. Om man då vill utforska släktregistret för en sådan släkt, måste man alltså söka den ena generationen i en socken och den andra generationen i en annan, och följdén blir, att man måste flacka halfva riket rundt för att få reda på allt hvad man behöfver för att få släktaftan fullständig. Har man däremot de olika handlingarna samlade i landsarkiven, har man endast att slå upp böckerna, som innehålla de sökta uppgifterna för de olika orterna i fråga, och kan sålunda lätt skaffa sig de upplysningar man vill ha. I Lund går det mycket lätt att få uppgifter beträffande en släktafta eller dylikt; för en ringa kostnad åtager sig någon af de studerande, som där bedrifva genealogiska forskningar, att i sådana fall stå till tjänst. De uppehålla sig mycket i landsarkivet och kunna där lätt insamla dylika uppgifter. Allmänheten kan ju därjämte påräkna landsarkivariens biträde.

Jag tror således, att det är ett praktisk-ekonomiskt intresse att ha arkivalierna samlade, då forskningen därigenom underlättas,

och det är enligt min mening både praktiskt och billigt att ordna saken på det sättet.

Jag skall icke längre fortsätta här. Jag vill endast ha såsom min mening uttalat, att beträffande de stora delar af vårt land, där man icke såsom i Dalarne tagit vara på sina minnen och de skatter, som ligga i arkiven, är det ett alldeles bestämdt behof, att man strängt håller på statens rätt och icke låter arkivalieskatterna förgås. Efter det anförande, som herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet här nyss hade, är jag öfvertygad om att, därest ifrån Leksands och Gagnefs socknar verkligen framförts sådana reella skäl, som att man till exempel behöfde arkivalierna för uppgörande af skifte eller utredning af arfsangelägenheter, hade naturligtvis dessa socknar fått behålla sina arkiv. I detta hänseende bör ju Kungl. Maj:t icke vara sträng, utan finnes det garantier för att arkivalierna få en god vård, om de få stanna kvar på sin plats, och om ett verkligt behof däraf förefinnes, bör naturligtvis ingen förflyttning äga rum, så länge detta behof föreligger. Men hvad landet i det stora hela beträffar, tror jag alldeles bestämdt, att en massa af våra kyrkoarkivalier lämnas till förgängelsen, om man på något sätt rubbar det beslut, som Riksdagen en gång fattat i denna fråga. Det finnes möjlighet äfven med nu gällande stadganden att tillgodose alla berättigade önskninngar från kommunernas sida; att göra ytterligare medgifvanden synes mig vara att skatta alltför mycket åt den lokalpatriotism, som burit fram den föreliggande motionen.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr Andersson i Västra Nöbbelöf: Herr talman, mina herrar! Jag får säga, att i första ögonblicket, då jag läste detta betänkande, blef jag ganska vänligt stämd mot den hemställan, som utskottet här gjort, men sedan, ju mera jag läste i betänkandet, kom jag alltmera till den öfvertygelsen, att utskottet icke riktigt tänkt sig in i saken.

Här har en hel del talare uppträdt till utskottets försvar, men jag kan icke finna, att hvad de anført är fullt konsekvent. Här har talats om till exempel, att vi borde vara rädda om arkivhandlingarna på de olika orterna, emedan de på många ställen icke blifva på ordentligt sätt förvarade. Ja, det är också min mening. Jag var med om Riksdagens beslut att bevilja anslag för inrättande af landsarkiven, just därför att arkivhandlingarna måtte blifva ordentligt och säkert förvarade och emedan jag vet, att på många och kanske de allra flesta platser i vårt land församlingarna icke äro så angelägna om att taga vara på sina arkivhandlingar. Enligt motionärens förslag skulle emellertid icke på något sätt rubbning ske i den anordning, som föreskrifves i den förordning, som i detta afseende gäller, nämligen

Om arkivhandlingars öfverlämnande till landsarkiven.
(Forts.)

*Om arkiv-
handlingars
öfverläm-
nande till
landsarkiven.*
(Forts.)

att alla de församlingar, som icke själfva vilja ordentligt förvara sina handlingar, skola skicka in dessa till landsarkivet. Men där man verkligen har en sådan pietet för de gamla handlingarna och ett sådant intresse för sin hemsocken och det hem, som man kämpar för, att man, såsom här ifrågasatts, vill underkasta sig kostnaden att bygga ett särskildt arkiv och hålla handlingarna i ordning och gifva dem vederbörlig tillsyn, där bör icke hinder möta för församlingarna att få behålla sina arkiv.

Enligt det föreliggande förslaget skulle församlingarna själfva bekosta goda förvaringsrum åt sina handlingar och i öfrigt lämna desamma tidsenlig vård samt hålla dem för allmänheten tillgängliga. De församlingar, som verkligen vilja underkasta sig allt detta, må väl vara berättigade att behålla sina arkiv. Det måste ju kännas hårdt för en församling att nödgas lämna ifrån sig sina handlingar, när den vill göra så mycket för deras vård. Här är icke meningen att på något sätt förhindra, att sådana handlingar, som icke på detta sätt förvaras, skola gå in till landsarkivet. Jag tror för öfrigt, att det för historieforskningen skulle vara af ganska stort intresse att få ett dylikt stadgande till stånd. I skolen betänka, mina herrar, att det i alla fall kan inträffa, att många handlingar kunna blifva förstörda just därigenom, att ett dylikt stadgande icke finnes. Jag känner till ett sådant fall från min hemsocken. Där inträffade för många år sedan, att hela arkivet vid en eldsvåda brann upp. Det hade naturligtvis icke funnits något intresse för de gamla handlingarnes förvarande, så att något ordentligt arkiv fanns icke där. Numera har emellertid allmänheten blifvit mera upplyst, och man börjar att få mera känsla för sin hembygd. Är det så, att en församling är villig att bygga ett ordentligt arkiv, visar ju detta tydligt, att den vill behålla sina arkivhandlingar och väl förvara dem. Ar det så, att en församling hellre vill sända sina handlingar till landsarkivet, så må det vara församlingens sak att så göra. Nu få församlingarna i hvarje fall behålla kvar de handlingar, som äro hundra år gamla och därunder, men om de då icke ha ett ordentligt arkiv, där dessa handlingar kunna säkert förvaras, så kan det ju hända, att de i händelse af eldsvåda brinna upp, och då har historieforskningen beträffande den församlingen ingenting att stödja sig på. Om däremot ordentliga arkiv byggas upp, där handlingarna säkert förvaras och få en ordentlig tillsyn och äro tillgängliga för allmänheten, då blifva handlingarna i bevar för den framtida historieforskningen.

Jag undrar, om icke sådana skäl som dessa af mig här anförda tala. Enligt mitt förmenande vore det fullkomligt riktigt att nu tillmötesgå den önskan, som uttalas i motionen, och för att icke endast från Dalarne en dylik önskan måtte blifva hörd utan äfven från de orter, som jag representerar, har jag här tagit till orda.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till motionen och afslag å utskottets hemställan.

Om arkivhandlingars öfvertämnande till landsarkiven.
(Forts.)

I detta anförande instämde herrar *Bromée* i Billsta, *Andersson* i Baggböle, *Hazén*, *Sandquist* och *Hansson*.

Herr Warburg: Herr talman, mina herrar! Jag skall yttra några ord som svar å åtskilliga anmärkningar, som här blifvit gjorda emot mitt förra anförande.

Den ärade representanten från Gagnef anmärkte, att det var märkvärdigt, att Floda församling fått tillstånd att behålla sina arkivalier, men icke Gagnef. Det tillkommer ju icke mig att i detta fall på något sätt taga Kungl. Maj:t i försvar, hvarför så skett. Men jag kommer i detta sammanhang att tänka på en anekdot, som berättades af en af våra störste lagskipare. Han hade fällt en dom, som förvånade många, och särskildt ett fruntimmer sade till honom: »Den gången dömde allt expeditionssekreteraren bra galet!» Han svarade: »Har prostinnan läst protokollen?» — »Nej, det har jag icke». — »Men det har jag». Alltså, den som har läst protokollen i denna fråga finner, att just de socknar, hvilkas ansökningar blifvit bifallna, ha anført sådana skäl, att arkivarierna kunnat tillstyrka och Kungl. Maj:t bifalla ansökningarna. Jag är öfvertygad om att, därest Gagnefs församling anført sådana skäl, som exempelvis representanten därifrån i dag här framlagt, så skulle Gagnefs ansökan också ha blifvit bifallen. Men icke rår väl riksarkivarien eller Kungl. Maj:t för, om helt andra skäl då anfördes än de, som här i dag kommit fram. Särskildt ber jag få påpeka, att den, som tog till orda för Gagnefs intressen i detta fall, förde en statsrättslig polemik mot Konung och Riksdag, hvilka påstodos ha med sitt beslut i frågan förbigått kyrkomötet. Jag tror icke att det är praktiskt att, när det gäller undantag från en kungl. förordning, man polemiserar på det sättet. Det är ju alldeles klart, att de olika orterna i någon mån själfva få bära skulden, om icke alla skäl framläggas. Det kan ju vara möjligt att, om de orter, hvarom nu är fråga, framställa en ny anhållan och där verkligen alla skäl läggas fram, utgången skall blifva en annan. Därmed har man ej rubbat grundprincipen, men det vore alldeles oriktigt att ändra på denna till förmån för några särskilda undantagsfall, som förekomma i vissa trakter af Dalarne.

Hvad är det man velat vinna med landsarkiven? Jo, man har velat få till stånd en säkrare *vård* af arkivhandlingarna och göra dem *lättare tillgängliga för forskning*. De herrar, som tala för motionärernas åsikt, tro att arkivhandlingarna skulle få en sådan säkrare vård, om socknarna åtog sig densamma. Jag vill emellertid framhålla, att om det blir många socknar, som vilja behålla sina arkivhandlingar, måste det finnas en ytterst

Om arkiv-
handlingars
öfverläm-
nande till
landsarkiven.

dyrbar inspektion. Det är icke nog med att en församling säger, att den verkligen vill gifva handlingarna en ordentlig vård, utan man måste också se till, att en sådan vård äfven lämnas handlingarna.

(Forts.)

Pastor Pehrsson har här kommit med en del yttranden, som förvånat mig, då de kommit från en person, som själf med framgång sysselsatt sig med arkivforskning. Han sade, om jag förstod honom rätt, att man i allt fall vid en forskning med lätthet skulle kunna få arkivmaterialet samladt i ett arkiv. Men om det skall ligga spridt i de olika socknarna, så är det litet svårt att förstå, hur detta skulle kunna utföras. Jag vet visserligen, att man genom riksarkivarien kan få låna handlingar från landsarkiven, liksom att äfven handlingar från riksarkivet kunna lånas ut till landsarkiven, men jag tror däremot icke, att det blir så lätt att få församlingarnas arkiv utsända till låns till olika håll. Pastor Pehrssons yttrande talar mycket mera för min mening, att man i riksarkivet eller landsarkiv bör kunna studera handlingar, som blifvit lånade från de andra arkiven, däremot tror jag icke, att våra kyrkoarkiv så lätt kunna befinna sig på resa fram och tillbaka.

Vidare yttrade pastor Pehrsson åtskilligt om huru angeläget det vore att bifalla motionen, när vissa domkapitel helst önskade, att kyrkoarkiven finge stanna kvar inom församlingarna. Ja, det är sant, att åtskilliga domkapitel uttalat sig i den riktningen. Jag vill dock än en gång fästa uppmärksamheten vid att Uppsala domkapitel, som dock själf tillhör de sex, som anse, att det bästa vore, om kyrkoarkiven finge stanna kvar på sina platser, likväl förklarar, att *sedan* landsarkiven blifvit inrättade, skulle det uppstå svårigheter om somliga församlingars kyrkoböcker skulle förvaras i landsarkiven och somligas i vederbörande kyrkor, och detta just för släktforskningens skull.

På samma gång som pastor Pehrsson vädjade till hjärtat, vädjade han också med mycken försiktighet till de praktiskt ekonomiska intressena hos församlingarna. Jag vill emellertid framhålla, mina herrar, att så snart ett praktiskt ekonomiskt intresse är påvisbart, såsom i fråga om arfsangelägenheter — och dessa intressen äfven kommit till synes i själfva ansökningshandlingarna — då har arkivarien tillstyrkt och Kungl. Maj:t bifallit ansökan om att få behålla kyrkoarkiven.

De undantagsfall, där så skett, få likväl icke tilläggas någon afgörande betydelse. Om man nu gör den ändring, som här är föreslagen, hvad inträffar då? Jo, hvarenda församling, äfven om den icke kan påvisa några praktiskt ekonomiska intressen, som däraf äro beroende, får rätt att behålla sina handlingar. De behöfva endast anföra, att de tycka, att det är pietetsfullt och angenämt att få ha kvar dessa gamla papper och att de äro besjälade af kärlek till desamma. Det är där, som den

stora skillnaden förefinnes. Majoriteten af utskottet har ansett, att i de fall, där praktiskt ekonomiska intressen verkligen kunna påvisas, där böra dylika ansökningar bifallas. Vi ha ju fränhällit, att så har skett i en del fall och säkerligen kunde utan skada ske i ännu större utsträckning. Vi förutsätta alltså, att om en församling fått sin ansökan afslagen, densamma kan förnyas och, om giltiga skäl då andragas, bifallas. Men vi kunna icke gå in på att upphöja laglösheten till lag.

Jag har mycken respekt för den etiska synpunkten, hvilken herr Daniel Persson talade om, och jag tror, att jag i mitt första anförande visat mig icke sakna sinne just för det *pietetsfulla* i denna sak, men jag ber herrarna komma ihåg, att det finnes en pietet mot döda papper och en *pietet mot andan*. Riksarkivarien har i ett yttrande framhällit, att ifrågavarande böcker innehålla ett betydande statistiskt och kulturhistoriskt material, som till äfventyrs ännu icke är tillgodogjordt, men som med den moderna vetenskapens metoder dock så småningom kan lämna intressanta resultat. Utan att en centralisering härvidlag sker, är det emellertid nästan omöjligt att begagna sig af detta material. I det stora flertalet fall torde man vara berättigad att säga, att i kyrkoarkiven ligger detta material så godt som obegagnadt och, hvad landsbygden angår, mycket svårtillgängligt, för att icke säga otillgängligt, äfven om arkivhvalf eller arkivrum skulle kunna uppföras. Jag vill fråga, hvilket är nu mest pietetsfullt att låta dessa arkivhandlingar komma till sin rätt eller låta dem förmultna i ett kyrkoarkiv? Förgångna tiders minnesmärken ha sitt stora värde, men hvarken i realitet eller ideellt kan det sägas, att de enskilda socknarne ha någon speciell äganderätt till dessa minnen. Minnen äro något ideellt och de tillhöra landet i dess helhet och icke den ena eller andra bygden. Hur mycket man än håller på hembygdsforskning, måste man väl dock medgifva, att dessa minnen ej enbart tillhöra hembygden, utan att det tillkommer hela landet att se till, att de blifva så lätt tillgängliga som möjligt för forskare och skriftställare. Om dessa anteckningar tillgodogöras för forskningen, skola icke då, mina herrar, just de, som hysa pietet för dem, vara glada öfver att de på bästa möjliga sätt kommit hela landet till godo, utan att därför de praktiskt ekonomiska intressena i hembygden skadats?

Jag vidblifver mitt yrkande på bifall till utskottets hemställan.

Herr Eriksson i Grängesberg: Herr talman, mina herrar! Då jag underskrifvit föreliggande motion, ber jag att med några ord få bemöta ett par invändningar, som här gjorts mot densamma. De ha nog blifvit ganska skarpt bemötta redan förut, men jag ber att ytterligare få understryka hvad som i detta

Om arkivhandlingars öfverlämnande till landsarkiven.
(Forts.)

*Om arkiv-
handlingars
öfverläm-
nande till
landsarkiven.*

afseende sagts. Jag har underskrifvit motionen, därför att jag vet, att inom den kommun, som jag tillhör, liksom äfven inom öfriga dalakommuner förefinnes ett verkligt lifsintresse för att få behålla de gamla kyrkoarkiven.

(Forts.)

En talare frågade här: Huru ha kommunerna skyddat sina arkiv? Ja. därmed kan det ju vara olika i olika trakter af Sverige. Det har upplysts om att en del kyrkoarkiv skulle vara mycket dåligt vårdade. Jag vill då endast säga, att äfven andra böcker än kyrkoböckerna kunna blifva mycket dåligt vårdade. Jag har en vän, som för något år sedan gick förbi en speceributik och då fann en dombok liggande där utanför; den hade varit använd vid inpackningen af varor, som kommit från en grosshandelsfirma. Det finnes således äfven andra arkivhandlingar, som blifvit illa skötta. Jag tror dock icke, att det är så farligt med den saken, och hvad särskildt Dalarne angår, tror jag, att det där är bra ställt i detta afseende. Jag gick för något mera än ett år sedan igenom det arkiv, som vår kommun har; jag vill nu icke påstå, att jag är någon kännare på detta område, men jag fick den bestämda känslan, att arkivet är synnerligen väl bevaradt. Förhållandet var det, att jag skulle söka reda på ett släktskapsförhållande på 1770-talet för en grannes räkning, och jag fick då söka familj efter familj, ända tills jag kom till år 1770. Jag anser således, att ett behof verkligen förefinnes att ha kyrkoböckerna lätt tillgängliga. Det är icke så i Dalarne som på de flesta andra håll i Sverige, att hvar och en har lagfart på sin gård, utan det är endast få, som ha det, och detta gör, att det för oss i Dalarne är svårt att undvara kyrkoböckerna.

Hvad har man då gjort för att bevara våra arkiv? Den kommun, hvarifrån jag är, har för fyra år sedan byggt en alldeles ny arkivlokal, som är ungefär lika stor som matsalen här nere i riksdagshuset. I denna arkivlokal har inledts central-uppvärmning, och lokalen står i förbindelse med kyrkan. Den har dessutom blifvit inrättad på det mest bekväma sätt, som tänkas kan, särskildt med hänsyn till forskningsändamål. Där stå rader af bord och stolar, och på hyllor vid väggarna stå böckerna uppgradade, så att hvem som helst, herrar professorer och öfriga, som ha lust att sätta sig in i Grangärdes historia, bekvämt kan göra det. Och värme finns det där, det är varmt under sommaren och det är varmt under vintern. Lokalen är icke belägen mer än tio minuters väg från järnvägsstation och fem minuters väg från gästgifvaregård — följaktligen är det icke svårt att bo där.

Jag vill säga er, mina herrar, att om nu dessa böcker flyttas till Uppsala, blir det synnerligen svårt att kunna reda sig. Bernhard Eriksson är visserligen Bernhard Eriksson också i Stockholm, och Ollas Anders Ericsson heter så rundt hela Sverige,

men vi, som flyttat ut från våra bygder, använda våra efternamn, eljest har man däruppe i Dalarne endast förnamnet och så lägger man till gårdens namn. Tällberg är ett sådant där gårdsnamn, och många andra exempel kunna anföras. Om till exempel Ollas Anders Ericsson får en måg — han har flera döttrar — som heter Hed Anders, så får denne icke längre behålla detta namn, utan får heta Ollas Anders. Det är icke så lätt att undan för undan taga reda på en släkt, då saken är på detta sätt invecklad, och jag tror, att äfven den bästa professor, som skulle göra någon sådan utredning, skulle ha svårt att komma till rätta. Man måste tala med personer, som känna till förhållandena och därför kunna ge upplysningar; det går icke att sitta i Uppsala och leta i kyrkoböckerna, utan man måste ha annan hjälp.

Jag har velat anföras detta såsom skäl för det yrkande, jag gör, nämligen på bifall till reservationen.

Herr Risberg: Det har här under debatten sagts, att det skulle stå i strid mot Riksdagens förut gjorda uttalande i denna fråga att nu bifalla den af motionärerna gjorda framställningen och att syftmålet med inrättandet af landsarkiven därigenom skulle förfelas. Om man sätter sig in i denna fråga och dess behandling i Riksdagen, så skall man finna, att Riksdagen alls icke uttalat sig om att församlingarna skulle åläggas någon ovillkorlig skyldighet att lämna ifrån sig sina arkivalier, och allra minst har Riksdagen uttalat sig om den kungl. kungörelsen af år 1902. Senaste gången frågan var före i Riksdagen var år 1899, då här förelåg en motion i ämnet, afgifven af prosten Grundell, och hvilken motion äfven refereras i utskottets utlåtande. Då var det dock endast fråga om att man ville ha trygghet för att de gamla arkivhandlingarna finge nödigt skydd och nödig vård, och särskildt gällde det då arkivhandlingar af senare datum än år 1801, och i den af motionen föranledda riksdagsskrifvelsen föreslogs, att äfven sådana yngre handlingar, för hvilkas förvarande icke vore tillräckligt sörjdt, också skulle öfverlämnas till landsarkiven. Förordningen af år 1902 har emellertid icke alls pålagt församlingarna något tvång att aflämna dessa handlingar, som tillkommit senare än 1801, utan dem få församlingarna behålla. Riksdagen har icke uttalat sig om sådant ovillkorligt åliggande, hvarom nämnda förordning bestämmer. Hade den det fått göra, är jag förvissad om — såsom också förhandlingarna i dag gifva vid handen — att den icke godtagit den formulering, som denna förordning fått och som går ut på att församlingarna, oafsedt huru de uppfylla villkoren, att lämplig lokal och god vård skall gifvas kyrkoböckerna och att desamma skola vara tillgängliga för forskning, ändock skola åläggas att lämna från sig dessa arkivalier. Jag

Om arkivhandlingars öfverlämnande till landsarkiven.

(Forts.)

Om arkiv-
handlingars
öfverläm-
nande till
landsarkiven.
(Forts.)

tror, att omröstningen här i kammaren skall gifva tillkänna, att den icke vill vara med om att gå denna tvångsväg, utan vill ha fram större frivillighet härvidlag. Riksarkivarien har också vid upprepade tillfällen hänvisat på att man här framför allt bör förlita sig på exemplets makt och icke använda tvång, och han uttalar den förhoppningen, att församlingarna efter hand dock skulle skicka in sina äldre arkivhandlingar till landsarkiven.

Jag är öfvertygad om att, därest kammaren nu bifaller, hvad motionärerna här begärt, kommer det endast i mycket få fall att inträffa, att församlingen underkastar sig de kostnader, som äro nödvändiga, om bemälda handlingar skola bevaras hemma, utan i de allra flesta fall komma de nog att skickas in till landsarkivet. Staten har ett berättigadt intresse att ålägga församlingarna att ägna dessa handlingar nödig vård, och, som sagdt, i de allra flesta fall torde det resultera i att församlingarna skicka in handlingarna. Men om någon församling vill behålla sitt arkiv, så må den också ha rätt därtill, om den blott sörjer för dess vård och skötsel.

Jag vill för min del ansluta mig till dem, som yrka bifall till motionen och afslag å utskottets hemställan.

Herr Pehrsson i Österby: Herr talman, mina herrar! Jag skall endast, då jag nu hör ropen på proposition, säga ett par ord för att utreda ett missförstånd. Hvad som nyss vänligt nog sades mig om mitt hjärtelag från statsrådsbanken, kan jag icke annat än i all ödmjukhet tacka för. Men jag skall dock be att en smula få använda äfven mitt förstånd. Jag vill då påvisa, att bakom yttrandet i fråga ligger dock ett felslut. Jag sade, att det är ganska olika beslut, som komma från Kungl. Maj:t, men jag betonade, att detta just berodde på de olika utlåtanden, som kommit ifrån de olika arkivarierna, och jag lade sålunda icke skulden därför på Kungl. Maj:t, som naturligtvis handlar konsekvent i anslutning till de utlåtanden, som komma från arkivarierna. Men dessa senare äro, såsom också blifvit påpekadt, rätt mycket beroende af de skäl, som framläggas, och det finnes arkivföreståndare, som högst ofullkomligt redogjort för skälen till begäran att få behålla arkiven, detta gifvetvis i den känslan, att de anse sig *ha* rätt och att de därför väl också skola *få* rätt, om de också icke lyckats att skriva så klokt, som de bort.

Jag har här sagt, att kyrkoarkiven mycket väl skulle kunna utlämnas till låns till de större arkiven, om så önskades, för forskningsändamål. Jag yttrade detta under förutsättning, att dessa arkiv skulle komma under landsarkivariens och riksarkivariens inspektion och därigenom i viss mån blifva jämställda med offentliga för forskning upplätta arkiv. Kan detta icke ske under nuvarande förhållanden, så vore det naturligtvis ytterst

enkelt att anordna något sådant i samband med tillämpandet af motionärernas förslag. Då skulle ju denna olägenhet för forskningen kunna undanröjas i ganska stor mån.

Med anledning af professor Warburgs sista yttrande, där han så varmt talade om pieteten för fäderna, vill jag blott fråga, hvar pieteten dock är varmast och vördnaden för de hänsofne fäderna störst: hos dem, som kämpa för att få behålla de minnen, som dessa kyrkoböcker representera, om hvilka man i alla fall vet, att för dem gäller det, att där äro *mina* fäder, *våra* förfäder omtalade, eller hos de forskare, som ha den allmänna vetenskapliga historiska pieteten. Jag tror för min del icke, att dessa böcker komma att ligga och multna mera i kyrkoarkiven än på andra håll, utan där, i kyrkoarkiven, ha de ett betydligt större värde, just från den synpunkt, som herr Daniel Persson här så varmhjärtadt framhöll.

Jag ber att få yrka bifall till motionen.

Med herr Pehrsson i Österby instämde herr *Sundin*.

Efter härmed slutad öfverläggning gaf herr talmannen proposition först på bifall till utskottets hemställan och därefter på afslag å berörda hemställan och bifall i stället till den i ämnet väckta motion; och förklarade herr talmannen sig finna svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för förstnämnda proposition. Emellertid begärdes votering, i anledning hvaraf nu uppsattes, justerades och anslogs följande omröstningsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller första tillfälliga utskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande n:o 18, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren med afslag å utskottets berörda hemställan bifallit den i ämnet väckta motionen.

Voteringen utföll med 103 ja mot 85 nej; och hade kammaren alltså bifallit utskottets hemställan.

§ 2.

Härefter föredrogos hvar för sig:

lagutskottets utlåtanden:

n:o 36, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af §§ 19 och 35 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862; och

Om arkiv-
handlingars
öfverläm-
nande till
landsarkiven.
(Forts.)

n:o 37, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående revision af bestämmelserna om jordlösen vid expropriation;

statsutskottets utlåtande, n:o 78, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen, angående öfverlåtande åt en kasernbyggnadskommission att handhafva uppförandet af åtskilliga nya byggnader för armén;

bevillningsutskottets memorial, n:o 15, angående lydelsen af rubriken »Hår» i gällande tulltaxa; samt

lagutskottets utlåtande, n:o 38, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående rätt till försäljning af fast egendom, som innehafves såsom fideikommiss, m. m.

Hvad i dessa utlåtanden och memorial hemställts bifölls af kammaren.

§ 3.

Slutligen förelåg till afgörande Andra Kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 19, i anledning af väckta motioner om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående nedsättning i afgiften för växelprotest m. m.

Efter föredragning af *punkten 1:o*) begärdes ordet af

Herr Danielsson, som yttrade: Herr talman! Denna min motion har utskottet afstyrkt, men jag är ändock utskottet tacksam för att det ägnat densamma en grundlig utredning.

Efter utskottets sätt att se saken länder det utskottet till heder, att utskottet tillstyrkt den motion, som i betänkandet kommer näst efter min, och hvilken i hufvudsak åsyftar densamma, som jag har begärt. Jag har begärt en nedsättning i delgifningskostnaden från 1 krona till 50 öre. Men utskottet håller före, att detta belopp, 50 öre, är för litet i ersättning åt två personer för delgifning af protest och vill därför icke direkt förorda den af mig föreslagna nedsättningen.

Om man fått ett skrifvelseförslag till stånd rörande just den fråga, jag i min motion berört, hade jag tänkt, att man i anledning däraf skulle kunna få en ändring i författningen därhän, att det icke skulle behövas mer än en man för delgifning, och då skulle ju i alla fall ersättningen åt notarius publicus för delgifning bli densamma, som han nu har. Det lärer väl dock för detta ändamål icke behövas två personer, då en kommunisering skulle kunna utföras lika bra med en man som med två. Jag hoppas därför, att, om en skrifvelse kommer till stånd, man också skall ta hänsyn till denna synpunkt.

Hvad sedan beträffar hufvudsyttet med min motion, synes utskottet hafva gifvit vederbörande en anvisning om huru växelprotestkostnaderna må kunna nedbringas.

För den skull ämnar jag icke framställa något yrkande om bifall till min motion, utan jag syftar härvidlag närmast på den andra i ämnet väckta motionen, hvilken vunnit utskottets understöd.

Vidare anfördes ej. Kammaren biföll utskottets hemställan.

Punkten 2:o).

Utskottets hemställan bifölls; och skulle jämlikt 63 § riksdagsordningen detta beslut genom utdrag af protokollet delgifvas Första Kammaren.

§ 4.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets utlåtanden:

n:o 79, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till fortsättande och fullbordande af en kraftstationsanläggning vid Trollhättan m. m.;

n:o 80, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående inköp af vissa fastigheter för Trollhätte kanal- och vattenverk m. m.; och

n:o 81, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af ett område från länsmansbostället ett mantal krono Stratomta n:o 2 Norrgården i Törnevala socken och Åkerbo härad af Östergötlands län;

bevillningsutskottets betänkanden:

n:o 17, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående tillverkning af brännvin;

n:o 18, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående tillverkning och beskattning af malt-drycker jämte en i ämnet väckt motion; och

n:o 19, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om beskattning af socker jämte en i ämnet väckt motion;

lagutskottets utlåtande, n:o 39, i anledning af väckta motioner om förekommade i erforderliga fall af bolags jordförvärf och förebyggande af de skadliga verkningarna däraf m. m.; samt

Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtanden:

n:o 22, angående utredning, om och i hvad mån läkare må såsom straffpåföljd kunna fräntagas rätten att utöfva läkareverksamhet m. m.; och

Onsdagen den 17 April, e. m.

n:o 23, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående förebyggande af försäljning af eter- eller sprit-haltiga läkemedel under sådana förhållanden, att de kunna användas såsom rusgifvande medel.

§ 5.

Justerades protokollsutdrag.

§ 6.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>B. Dahlgren</i>		under 4 dagar fr. o. m. den 20 april,			
» <i>J. Ekman</i> Göteborg	» 2	»	»	» 19	»
» <i>C. R. Johansson</i> i Jönköping	» 8	»	»	» 19	»
» <i>K. J. E. Hultkrantz</i>	» 2	»	»	» 19	» och
» <i>A. O. Rune</i>	» 2	»	»	» 18	»

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 9,11 e. m.

In fidem

Herman Palmgren.